ROZHOVOR

Politici přešlapují na místě, všichni čekají na kongres ODS

Čím dříve volby, tím lépe

Jednání o sestavení nové vlády by měla pokračovat letos 15. prosince po konání kongresu ODS. Situace v občanských stranách se však dramaticky mění každým dnem. O tom, jaké se rýsují možnosti na překonání vládní krize, hovořily HN s ředitelem politického odboru Kanceláře prezidenta republiky Jiřím Pehem, který se účastnil tuto neděli spolu s Václavem Havlem první schůzky s koalicí o vytvoření příštího kabinetu.

Jak pravděpodobné jsou mimořádné volby?

Alternativa stabilní koaliční vlády se zdá být pohřbená, a proto předčasné volby se jeví jako téměř nevyhnutelné. Nyní jde zřejmě o to, jak rychle se tyto volby podaří uspořádat, tedy zda bude přijat ústavní zákon zkracující volební období, protože od toho se může odvíjet povaha dočasné vlády, jež by měla tuto dobu překlenout. Důležité rovněž je, jak rozhodne kongres ODS, zda strana vstoupí do dočasného kabinetu nebo ne. Hodně také závisí na výsledku vnitřního konfliktu v ODS. Pokud se Václav Klaus opět stane předsedou, pak je otázkou, jestli by toleroval přechodnou vládu složenou z bývalých ministrů za ODS, z nichž některé snad nedávno označil za neschopné nebo všehoschopné. Nevíme zatím rovněž, zda by ODS akceptovala vládu složenou z nestraníků. Není ani zcela jisté, jestli by – po potvrzení Klause v čele strany – byli ochotni vstoupit do dočasné vlády lidovci, ale

FOTO: ČTK

Ředitel politického odboru Kanceláře prezidenta republiky Jiří Pehe

domnívám se, že ano, pokud by byla dohoda taková, že každý člen koalice vyšle do přechodného kabinetu své zástupce, ale nikoliv stranické lídry.

A pokud se Klaus nestane předsedou ODS?

Jestliže kongres nezvolí Klause předsedou, pak by se dočasná vláda dala asi sestavit převážně z takzvaného Pilipova názorového proudu. Ať už ale kongres dopadne jakkoli, stále pravděpodobnější se jeví rozštěpení poslaneckého klubu ODS, podobně jako již k tomu došlo u poslanců ODA. To znamená, každý přechodný kabinet bude stát na velmi tenkém ledě a bude velmi záležet na vůli koaličních stran se dohodnout a udržet tuto vládu do doby konání předčasných voleb. V případě, že by se volby podařilo vyhlásit do čtyř až pěti měsíců, pak by mohla zůstat jako dočasná vláda ta, která již odstoupila v čele s Klausem. Patrně by se však musela zavázat, že bude pouze udržovat chod státu.

Nebylo by to politicky neúnosné, jestliže KDU-ČSL i ODA vystoupily z vlády právě proto, aby daly najevo svou nespokojenost s tím, že ODS s Klausem v čele nedokázala uspokojivě vysvětlit aféru kolem svého údajného konta v zahraničí?

Do jisté míry je to pravda, ale Klaus v čele přechodného kabinetu by neplnil roli programového tvůrce, nýbrž výkonného úředníka, a tudíž by takové řešení mohlo být politicky přijatelné.

Existuje ještě jiné řešení?

Ano, lze si představit i dočasnou vládu složenou z nestraníků, která by měla podporu ČSSD, lidovců a ODA.

Vezmeme-li v úvahu rozpolcenost poslaneckých klubů občanských stran i nesourodost koalice, zdá se, že podporu nemůže získat žádná vláda...

Pokud došlo ke zkrácení volebního období, pak by příslušný ústavní zákon mohl obsahovat určitou formuli v tom smyslu, že se jedná o dočasnou vládu, a proto není třeba, aby předstupovala před poslance a žádala o důvěru. Pak by bylo možné například vytvořit kabinet z pověření prezidenta pouze na několik měsíců.

Nebylo by snazší a rychlejší nepřijímat ústavní zákon o zkrácení volebního období, ale formálně ponechat prezidenta, aby se třikrát neúspěšně pokusil jmenovat premiéra a pak Poslaneckou sněmovnu rozpustit?

Tato alternativa není vyloučena, neboť to ústava předepisuje. Nicméně v ústavě také stojí, že prezident se pokusí sestavit vládu, která se pak bude ucházet o jmenování. Hlava státu tedy předkládá Parlamentu částečně i svůj závazek, a proto by to neměla být jen jakási hra, kdy je předem zřejmé, že navržený kabinet bude poslanci odmítnut. Pokud se politické strany nebudou schopny na ničem shodnout, pak je těžké po prezidentovi chtít, aby se takové frašky účastnil. Za takových okolností by bylo patrně čistší, aby se Poslanecká sněmovna rozpustila jako neusnášeníschopná.

Ivan Jemelka